

SZÉNANÁTHA ÉS VÉRKÖPÉS

Dr. Molnár F. Tamás^{a,b}

^aPTE ÁOK Orvosi Készségfejlesztő és Innovációs Központ Műveleti Medicina Csoport, Pécs

^bPetz Aladár Egyetemi Oktató Kórház, Sebészeti Tanszék (PTE ÁOK)

Szt. Sebestyén Mellkassebészeti Részleg, Győr

Az őszi beköszöntő cikkünk – itt van az ősz, itt van újra – széles terápiás spektrumot fog át. Az egyszerű szénanáthától a masszív haemoptoeig ívelünk. Alanyaink – akárcsak betegeink sora – a szívünknek kedvestől a „ránézni is lelki teher” alakokig, sőt azon túl is terjednek. Cikkbeli karakterek ők: hősnek messze nem mindegyiküket mondhatnánk, bár bő negyedszázada némelyiket még annak kellett tekintenünk. Azonban betegek: és ebbéli minőségükben kutyakötelességünk foglalkozni velük, s a tőlünk telhető legtöbbet és legjobbat tenni értük. Akár tetszik, akár nem.

Herbert George Wells (1866–1946)

Az első szerző H. G. Wells jó barátja volt; együtt találták ki a rovatvezető számára oly kedves ólomkatona-harcászati szabályrendszert, melyből Wells könyvet is írt Kicsiny Háborúk címmel. (A jelen sorok szerzőjének közmondásos szerénysége tiltja megsejtenni, hogy vajon melyik neves magyar mellkassebész fordította magyarra a halhatatlan művet...)

„Emlékszem, egyszer elmentem a British Museum könyvtárába, mert bujkált bennem valami enyhébb baj – talán szénanátha – és kíváncsi voltam a gyógymódjára. Kihozták a könyvet, elolvastam a terápiát töviről hegyire, de aztán egy meggondolatlan pillanatomban elkezdtem ide-oda lapozgatni, és felelőtlenül beleolvastam mindenféle betegségbe, ahogy jött. Nem emlékszem, melyik volt az első nyavalya, melynek tanulmányozásába elmerültem – valami rettenetes, halálos kór, az bizonyos –, de még a feléig se jutottam a ‚bevezető tüneteknek’ és már nyilvánvaló volt, hogy én is megkaptam.” (...) „Egyébként az is kiderült, hogy a tüdőtágulás, méghozzá a legrondább lefolyású változata úgy kerített hatalmába, hogy észre se vettem, a zsugorvesémmel pedig apró gyermekkorom óta együtt élek.”

Segítség: A szöveg annyira megnyerte az angol orvosi körök figyelmét, hogy a szerzőről egy tünetegyüttest is elneveztek. (Lásd még a Pickwick vagy a Lady Windermere szindróma.)

1. kérdés:

Ki a szerző?

- John Galsworthy
- Jerome K. Jerome
- James Joyce
- Stephen Leacock

A szerzőnek számos műve jelent meg magyarul is. A kérdés a kakukktojás; melyik az a cím, amit csak a fondor lelkű rovatvezető illesztett be olvasói bosszantására? Az egyiket ugyanis nem az angol szerző, hanem a hasonlóan szellemes német kollégája írta. (Cáfolatául a rosszízű megjegyzésért, miszerint a germán humor csontig hatol.)

2. kérdés:

Melyik nem az angol szerző műve?

- Három ember egy csónakban
- Három ember a hóban
- Három ember a biciklin

Ha a nyájas olvasó idáig elvergődött a kérdések tengerén, fellibbentjük a fátylat: a sokat emlegetett Jerome K. Jerome neve rejti a megoldásokat.

3. kérdés:

Mi köze van a névközi titokzatos K betűnek Komáromhoz?

- mindkettő K betűvel kezdődik
- Jerome nagyapja Komáromból emigrált Londonba a szabadságharc bukása után
- Jerome szülei a komáromi vár hős védője, Klapka György iránti tiszteletből adták ezt a középnevet csemetéjüknek
- Jókai Mór Komáromban született, JKJ pedig gyermekkorában falta a Jókai regények angol fordítását. Innen ered a mondás: Walter Scott a skót Jókai Mór.

Távolra kerültünk a tüdőgyógyásztól, nem érhet minket a szakbarbárság vádja. Térjünk vissza a hardcore pulmonológiához.

Mi lehetne keményebb toposz a vérköpésnél, haemoptoenál? Az alábbi idézet jól mutatja a kórkép történelemformáló erejét. A „főszereplő” nevét X-szel jelöltük, de se nem faktor, se nem Twitter.

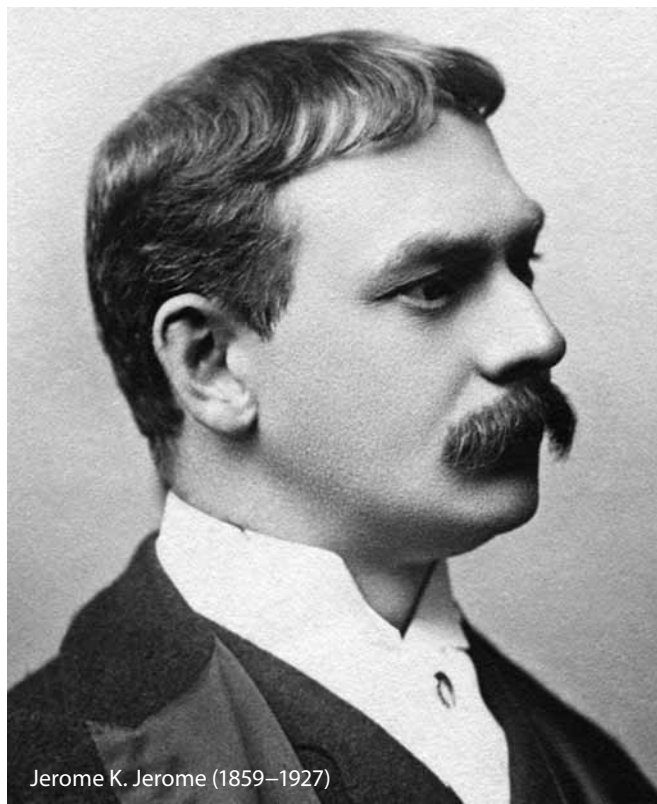
„Súlyos helyzet a fronton, több nagyszabású összeküvés leleplezése, robbanás a ...-i pártbizottságon. Elképzelhető, milyen hatalmas fizikai és idegfeszültséget okozott ez X-nek. Vért kezdett köpni, de hallani sem akart arról, hogy szabadságot vegyen ki és gyógyíttassa magát. Amikor Lenin tudomást szerzett erről...”

„X egészsége egyre romlott. 1924 végén érte X-t az első asztmaroham. A komolyan aggódó orvosok azt tanácsolták, hogy ne dolgozzon többet napi négy

James Joyce (1882–1941)

óránál, tartson szigorú napirendet. X azonban igyekezett minél többet tenni a sors által számára kimért időben, és a korábbiakhoz hasonlóan napi 16-18 órát dolgozott.”

Jerome K. Jerome (1859–1927)

Walter Scott (1771–1832)

4. kérdés:

Vajon ki lehetett az önfeláldozó belügyi dolgozó, akiről az előbbi sorok születtek?

- Péter Gábor (ÁVO/ÁVH)
- Feliks Dzerzsinszkij (Cseka)
- Lavrentyij Pavlovics Berija (GPU)
- Nyikolaj Ivanovics Jezsov (NKVD)

Maradjunk a haemoptoenál, és olvassuk el a következő beszámolót, melyet felfoghatunk modern regényrészletnek is. Mindenesetre szabad tudatáramlás ez a javából, Szentkuthy Miklós, Füst Milán, vagy akár maga James Joyce is megirigyelhetné. A mélységek Tarr Béla után kiáltanak...

„Három évig éltem ott úgy, hogy minden évben 5-6-szor tüdővérzésem volt. Na most egy ilyen alkalommal, amikor már huszonhatodszor volt tüdővérzésem, és olyan mértékű, hogy amikor már szabad volt felkelnem és az orvoshoz elmenni injekcióra, hát szép nyár volt, szép kertje volt, a kert alatt ebédeltek, és amikor látta, hogy én megyek befele, felállt az asztaltól, odajött hozzám, és azt mondta, mi újság a másvilágon, úgyhogy ilyen állapotban voltam. Az orvos, aki nagyon rendes volt és csak jót tudok róla mondani, egyszer, amikor súlyos beteg voltam, már 26 tüdővérzésem volt

és akkor 2,5 liter vért köptem ki, és ettől ő nagyon megijedt, és anyám kikísérte, és akkor a mi községünkben az volt a szokás, hogy az orvost nem doktor úrnak hívták, tekintetes úrnak, és anyám is így hívta, és ahogy kikísérte, azt mondja a kapuban, hát tekintetes úr, hogy látja a fiam egészségét? Mire Göndör azt mondja, hát néni, legyen felkészülve rá, a fia egy hetet élhet még.”

Jobb nem gondolni arra, hogy milyen következményei lettek volna, ha aranytollú hősünk nem úgy emlékszik rá, mint „nagyon rendes emberre.”

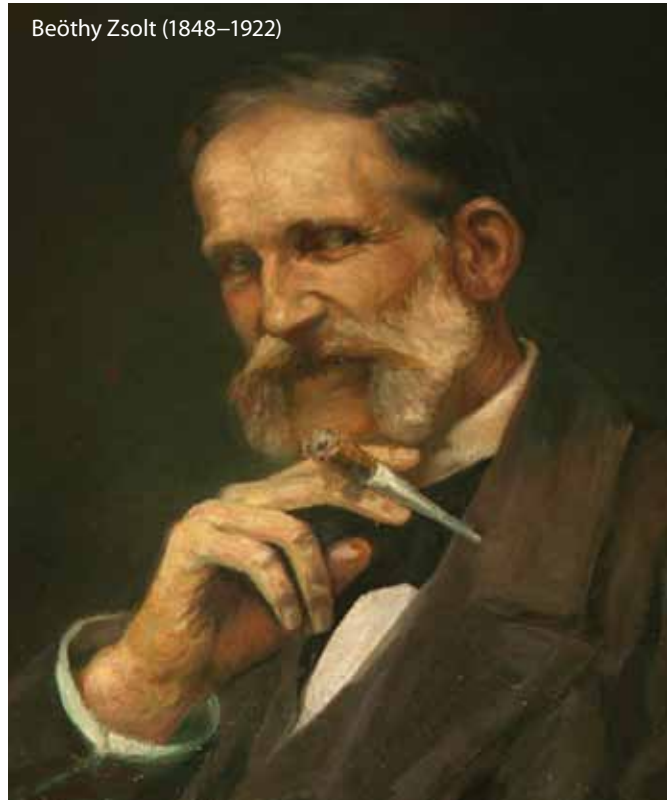
5. kérdés:

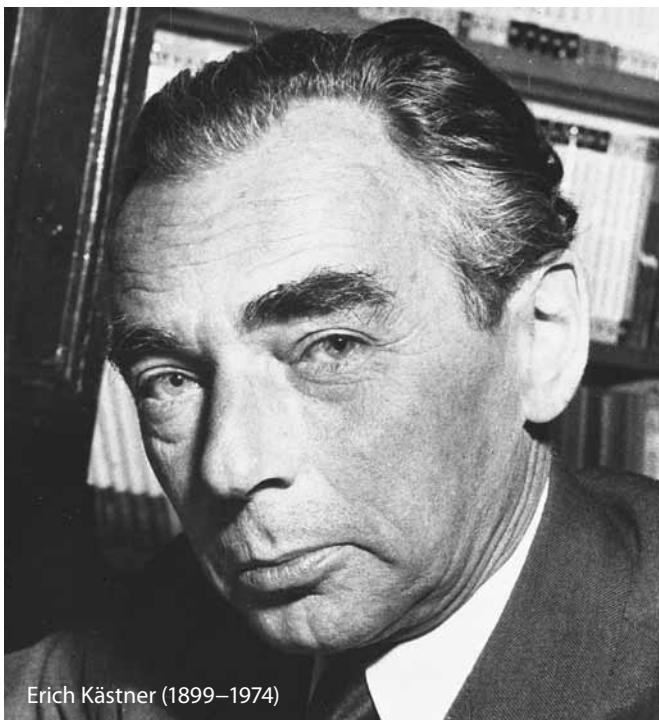
Kiről lehet szó, kinek a beszámolóját olvassuk elszoruló szívvel?

- Eisenberger Benjámin
- Nyilas Mihály
- Nemecsek Ernő
- Tóth Feri

Fejezzük be a cikket kedvesebb szerzővel. Hozzá sajnós nem volt olyan kegyes a sors, mint az előbbeni szerzőnkhez. A masszív vérköpés a „világot jelentő deszkákon” tört rá, mely aznap este meg is ölte. A színpadi halál – ha romantikusan a legszebb színészhalál-

Beöthy Zsolt (1848–1922)

Erich Kästner (1899–1974)

Klapka György (1820–1892)

nak is tűnik – pár órával később valóra vált; a drámai vég tagadhatatlan.

6. kérdés:

Ki ő?

- William Shakespeare
- Molière
- Edmond Eugène Alexis Rostand
- Beöthy Zsolt

MEGOLDÁSOK

1. válasz:

b. Jerome K Jerome

A kért kórforma Jerome K. Jerome szindróma, és nem meglepő módon a hypochondriát fedi. (Forrás: Theodore Dalrymple: Jerome K. Jerome syndrome. *BMJ* 2009; 339: b4194)

(Ne keressük a BNO-ban, ott azok a diagnózisok úgysem szerepelnek, ami a betegünknek van, ellenben tele vannak olyan mókás kórformákkal, amelyeket fehérvölgöngyös még sose látott. Ennél csak a műtéti kórok kódjai nyomorultabbak. Éljenek a statisztikusok!)

Az idézet forrása: Jerome K. Jerome Három ember egy csónakban – és ráadásul egy kutya (Fordította Barabás András) Cicero Könyvtudió, Budapest, 2011 pp. 8-9.

2. válasz:

b. Három ember a hóban

A Három ember egy csónakban (*Three Men in a Boat*; 1889) és a Három ember kerékpáron (*Three Men on the Bummel*; 1900) Jerome K. Jerome munkája. A három ember a hóban című regényt Erich Kästner 1934-ben írta, és a következő évben már magyarul is megjelent.

3. válasz:

c. A K betű Klapka György, a komáromi vár hőse védelme iránti tiszteletből került a két Jerome közé. Az 1848-49-es szabadságharc utolsó felvonását a nemzetközi sajtó – így az angol is – élénk figyelemmel kísérte. Az erőd (érdemes meglátogatni) kapitulációja után Klapka tábornok előbb Nagy-Britanniába emigrált, és Walsallban abban a házban élt, ahol a szerző született. Édesapja, Jerome Clapp az iránta való tiszteletből adta fiának a különösen hangzó nevet.

4. válasz:

b. Feliks Dzerzsinszkij elvtársról van szó, az orosz forradalom, majd az ébredő Szovjetunió titkosrendőrségének, a CSEKA-nak a megalapítójáról. A leírás alapján szó szerint agyondolgozta magát. Utódai azonban se rényen folytatták munkásságát: a kérdésekben foglalt 3. és a 4. válaszokban örökítettük meg emléküket. Bár

ők is nagyon sokat dolgoztak, végüket mégsem tüdőbaj okozta. Forrás: A Tyiskov: Feliks Dzserszinszkij. (1877–1977) BM Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnökség 1977. Benkei András belügyminiszter elvtárs kétnyelvű előszavával. Az első idézet a 81. oldalról, a második a 123. oldalról származik.

5. válasz:

a. Eisenberger Benjáminról van szó, akit az Államvédelmi Hivatal vezetőjeként, Péter Gábor néven ismerünk. 1925 és 1927 között szigorú ágynyugalom, tüneti kezelés hatására pulmonális állapota stabilizálódott. 1927-ben a budakeszi szanatóriumban művi légmell kezelést kapott, majd a Forlanini módszer szerinti utántöltéseket már a debreceni klinikán

végezték. Az egyéves sikeres terápia után újult erővel vetette bele magát a nemzetközi munkásmozgalomba. Ebbéli tevékenysége során Bécsben talán keresztezte is élete a század későbbi mesterkémje, az akkor még igen fiatal Kim Philby útját.

Forrás: Müller Wolf. Az erőszak neve: Péter Gábor. Az ÁVH vezetőjének élete. Jaffa Könyvkiadó, Budapest, 2017. pp. 31-33.

6. válasz:

1673. február 17-én, a Képzelt beteg előadásán a színpadon esett össze, és még aznap, otthonában meghalt Jean-Baptiste Poquelin, azaz Molière. Az ekkor viselt zöld öltözet színe színészkörökben azóta is baljós jel. A kosztümtervezők kerülnek is. ■